

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАВЛЕННЯ СЯЮЗА ПІСЬМЕННІКАЎ БССР

№ 75 (1297)

Серада, 17 верасня 1958 года

Цана 40 кап.

ДАСТОЙНА СУСТРЭНЕМ XXI З'ЕЗД ПАРТЫІ І 40-ГОДДЗЕ БССР

Голас дзеячоў мастацтва

З натхненнем сустраў калектыву кінастудыі «Беларусьфільм» рашэнне Пленума ЦК КПСС аб скліканні нечарговага XXI з'езду партыі. Днямі тут адбыўся мітынг. Адрыві яго сакратар партбюро кінастудыі Д. Вясковіч. Ражысёр-пастаноўшчык І. Шульман ад імя адзіначнай групы кінафільма «Строгая жанчына» завітаў, што група бярэ на сябе абавязальства скончыць гэты фільм на дзесяць дзён раней тэрміну і скажоніць тры праценты пастаноўчых сродкаў. Здымачная група «Строгая жанчына» абавязалася здаць карціну на высокім ідэйна-мастацкім узроўні і выклікала на спаборніцтва групу кінакарціны «Дзяўчынка шукае бацьку».

Ражысёр хронікі М. Гарбуноў спыніўся на задачах беларускіх дакументалістаў, якія павінны з усёй палітай адлюстраваць вялікія палітычны і працоўны ўздым беларускага народа напярэдні 40-годдзя Беларускай ССР і XXI з'езду КПСС.

Начальнік плановага аддзела кінастудыі С. Вайнер гаварыла аб вялікіх клопатах партыі і ўрада, якія штодзённа адчуваюць на сабе работнікі савецкага мастацтва. «Адным з праяўленняў такіх клопатаў, — сказала яна, — з'яўляецца будаўніцтва ў рэспубліцы новай вялікай кінастудыі. У будучым годзе мы пачнем працаваць у новым памяшканні; таму зараз неабходна стварыць прадпласкі для пашпяховага выканання вытворчага плана 1959 г.»

У прынятай рэзалюцыі беларускія кінематографісты адбылі рашэнне Пленума ЦК КПСС аб скліканні нечарговага XXI з'езду партыі і ўзялі на сябе абавязальства дагатаваць да 15 снежня выканаць гэтае кінафільма «Дзяўчынка шукае бацьку».

Ражысёр хронікі М. Гарбуноў спыніўся на задачах беларускіх дакументалістаў, якія павінны з усёй палітай адлюстраваць вялікія палітычны і працоўны ўздым беларускага народа напярэдні 40-годдзя Беларускай ССР і XXI з'езду КПСС.

Начальнік плановага аддзела кінастудыі С. Вайнер гаварыла аб вялікіх клопатах партыі і ўрада, якія штодзённа адчуваюць на сабе работнікі савецкага мастацтва. «Адным з праяўленняў такіх клопатаў, — сказала яна, — з'яўляецца будаўніцтва ў рэспубліцы новай вялікай кінастудыі. У будучым годзе мы пачнем працаваць у новым памяшканні; таму зараз неабходна стварыць прадпласкі для пашпяховага выканання вытворчага плана 1959 г.»

КНИГУ — У МАСЫ

Незаўважна бяжыць час. Мы сталі дарослымі, але і цяпер з вялікай цеснай і ўдзячнасцю ўспамінаем таго, хто прышталіў нам любоў да кнігі, навучыў карыстацца ёю, хто сваімі каштоўнымі парадамі дапамог нам аднаму чытаць вышэй і на шырокі шлях служэння нашай Радзіме і народ.

А колькі такіх незаўважных і сціплых людзей працуе ў нашай рэспубліцы! Іх тысячы! І кожны дзень яны робяць вялікую і патрэбную справу — нясуць у масы веды, святло сацыялістычнай культуры.

Есць у Камянецкім раёне Брэсцкай вобласці Рэчыцкая хата-чытальня. Загадвае ёю энергічны, ініцыятыўны камсамалец Аляксей Жук. З дапамогай актыўнага, галоўным чынам моладзі, ён здолее так арганізаваць справу, што цяпер у кожным калгасным двары ёсць адзін — два чытачы. У зоне абслугоўвання хата-чытальні налічваецца 247 двароў, а чытачоў цяпер — 305. Гэта — калгаснікі, сельская інтэлігенцыя, вучні.

У рэспубліцы няма бібліятэк, якія заваявалі заслужаны аўтарытэт у сельскага насельніцтва, у рабочых і служачых нашых гарадоў. Прыгадаем хоць бы Лазовіцкую бібліятэку на Магілёўшчыне. Па-рознаму шукаюць шляхі да сэрца чытачоў бібліятэкары Ганна Баранцова і яе шматлікія актыўны. У кожным выпадку патрэбны ідэяўдальны падыход, умненне запісак кніг, якія, як жа, менш цікавыя, але ўзроўня прынясе больш карысці. Асаблівую ўвагу звярнула бібліятэкары Баранцова на жанчын-калгасніц. Усе яны вельмі заняты ў полі, на ферме, дзе яшчэ шмат часу займае хатняя работа, клопаты аб дзецях. І ўсё ж яна змагла зацікавіць многіх з іх.

не карыстаюцца паслугамі бібліятэк, у Барысавіцкім, Капыльскім і Чырвонаслабодскім — такіх двароў па дзве тысячы ў кожным раёне. Есць многа калгасных сем'яў у Палешаніцкім, Старобінскім, Люблінскім раёнах, куды бібліятэкары сёлета ні разу не заглядалі.

Паступаюць трывожныя факты і аб тым, што бібліятэкі, якія ў мінулым годзе працавалі добра, усталявалі цесныя сувязі з чытачом, сёлета закінулі гэты ўчастак работы. За першае паўгоддзе 1958 г. пачыналася колькасць чытачоў у Рудзенскай, Старадарожскай, Халопеніцкай, Бягомльскай, Лагойскай і Заслаўскай раённых бібліятэках.

А між тым чытаць з неарганізаванасцю чакае, калі нашы бібліятэкі будуць як след выконваць свае абавязкі. У рэдакцыю паступіла пісьмо ад ініцыятывы Айчынай вайны Я. Шляхтава і вучня 10 класа А. Сербантовіча, які жывуць у вёсцы Ардынь Шклоўскага раёна. Яны пішуць пра тое, што ў іх саўгасе ёсць добрая бібліятэка, але хадзіць па кнігі за 20 кіламетраў іма ніякай магчымасці. Просім рэдакцыю высласць нам кніжкі для пашпяхування нашай бібліятэкі. Гэта будзе для нас вялікай дапамогай і радасцю. Не думайце, што мы кнігі трымаем пад замком. Не, усе нашы кнігі чытаюць нашы сябры, суседзі, таварышы. Мы самі набывлі некалькі кніг і арганізавалі агульную бібліятэчку. Але кніг у нас мала».

ТЫДЗЕНЬ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ ў ЛІТВЕ

На здымку: група ўдзельнікаў Тыдня Беларускай літаратуры ў Літве. С.С. Зялёва напярэд: К. Кірвенка, М. Калачыніс, А. Зарычкі, П. Пестрак, П. Броўка, С. Грахоўскі, А. Званак, І. Шамякін, П. Макал, А. Валюцін, Г. Халкевіч, П. Глебка. Фатахроніка БЕЛТА.

У добры шлях, таварышы!

Пасляз'ездна, 19 верасня, пачынаецца Тыдзень Беларускай літаратуры ў Літве. У гутарцы з нашым карэспандэнтам сакратар праўлення СР БССР Міхась Калачыніс паведамліў аб плане правядзення Тыдня.

Раніцай 19 верасня група пісьменнікаў, якую ўзначальвае старшыня праўлення СР БССР Пятрусь Броўка, выедзе ў Мінска ў Вільнюс. На дарозе ў літвійскую сталіцу, на мяжы двух братніх рэспублік беларускіх пісьменнікаў сустрачунь пісьменнікі і паэты, прадстаўнікі грамадскай Літвы.

Актыўнае ўдзяльніца ў Вільнюсе, у паміжкі Дзяржаўнага драматычнага тэатра. З уступным словам на вечары выступіць старшыня Саюза пісьменнікаў Літвы паэт Антанас Веніслава. Слова аб Беларускай літаратуры скажа старшыня праўлення СР БССР Пятрусь Броўка. Затым перад працоўнымі Вільнюса выступіць удзельніца Тыдня Беларускай літаратуры ў Літве — Міхась Васіляк, Анатоль Валюцін, Пятро Глебка, Сяргей Грахоўскі, Аляксей Зарычкі, Алес Званак, Міхась Калачыніс, Кастусь Кірвенка, Уладзімір Корбан, Пятрусь Макал, Шпіл Пестрак, Пятро Праходзька, Ніна Тарас, Максім Танк і Тарас Халкевіч. На вечары таксама выступіць літвійскі паэты, якія працягваюць творы сваіх сяброў у перакладзе на родную мову.

У наступны дзень госці будуць знаёміцца з Вільнюсам, наведваюць памятныя гістарычныя мясціны, дзе жылі і працавалі народныя паэты Людас Піра, народны паэт Беларусі Янка Купала. З гэтым годам былі звязаны таксама жыццё і дзейнасць беларускіх паэтаў і пісьменнікаў — удзельнікаў гэтага Тыдня — Максіма Танка, Піліпа Пестрака, Ніны Тарас, Міхася Васіляка. Некаторыя з іх у падполлі да 1939 г. выдалі тут свае першыя зборнікі вершаў.

Вечарам 20 верасня адбудзецца сустрэча ўдзельнікаў Тыдня з моладдзю і студэнтамі Вільнюса. У гэтай сустрэчы прымуць ўдзел таксама літвійскія пісьменнікі і паэты.

Тэатр імя Якуба Коласа адкрыў новы сезон 300-ым спектаклем па п'есе В. Вольскага «Несперка».

Адмяркоўваючы пастанову Пленума ЦК КПСС аб скліканні нечарговага XXI з'езду партыі, артысты, ражысёры, мастакі аднадушна заяўляюць, што важнейшай задачай тэатра ў новым сезоне будзе паказ жыцця народа, яго барацьбы і перамог.

Рыхтуюцца да 40-годдзя БССР, ідуць на сустрэчу вялікай гістарычнай падзеі ў жыцці савецкага народа — XXI з'езду партыі, тэатр у новым сезоне будзе змагацца за больш глыбокі паказ сучаснасці.

Гэта самая актуальная, самая баявая задача ў творчым жыцці калектыву.

— Мы будзем імкнуцца яшчэ цясней наладзіць сувязь з нашым гледачом, — гаворыць дырэктар тэатра І. Дорскі. — У гэтым годзе, напрыклад, толькі ў сельскай мясцовасці Віцебшчыны былі пастанавлены 182 спектаклі. У новым сезоне мы будзем выязджаць яшчэ часцей у новыя рабочыя і калгасныя клубы.

Коласцаў з радасцю адзначаюць, што яны атрымаюць у Віцебску новы будынак тэатра, будаўніцтва якога ўжо распачата. (Наш нар.).

Цікавае мерапрыемства

14 верасня ў Бабруйску адбылося свята кнігі, прысвечанае 40-годдзю БССР і Ленінскага камсамола. У гарадскім парку праходзіла сустрэча з беларускімі пісьменнікамі і паэтамі. З уступным словам аб Беларускай літаратуры выступіў пісьменнік Уладзімір Карпаў. Затым прачталі свае творы празаік Уладзімір Дадзімаў, паэт Артур Волскі, члены мясцовага літаратурнага аб'яднання — настаўнік Мікалай Касця, рабочы фабрыкі імя Халтурына Мікалай Самянаў, інжынер Васіль Фамін. Ад

Паказ работ савецкіх мастакоў-графікаў

У сувязі з падрыхтоўкай да 40-годдзя рэспублікі Дзяржаўны мастацкі музей БССР арганізаваў пераможны выставі савецкіх мастакоў-графікаў. Сотні рабочых, служачых і калгаснікаў з вялікай цікавасцю аглядалі экспанаты выставак у Смаргоні, Ашмянах, Юрашанках і іншых населеных пунктах.

Па шматлікіх матэрыялах наведвальнікі могуць прасачыць, як развілася савецкае выяўленчае мастацтва.

Вялікае месца ў творчасці першых савецкіх мастакоў займаў плакат. Увагу гледачоў, напрыклад, прыцягваюць лісты «Грудзямі на абарону Пятраградзе» А. Апсіта, «Ты запісаўся добравольнікам?» Д. Маро, а таксама работы мастакоў Чарныных, Дні і іншых, якія з першых дзён Кастрычніка пачалі актыўна працаваць над стварэннем палітычнага плаката.

Размах сацыялістычнага будаўніцтва ў гады першых пяцігодкаў адлюстраваны ў такіх творах мастакоў, як «Пад'ёмныя краіны» А. Дайнекі, «Разліў сталі» А. Краўчанкі, «Пцішгодку ў чатыры гады» В. Іванова.

У цяжкія гады Вялікай Айчынай вайны савецкія мастакі ў яркіх і палітычна вострых плакатах заклікалі савецкіх людзей да гераічных подзвігаў на фронце і ў тылу.

Літвэ

Я да цябе прыйшоў, як брат
На сестрыны адвезены.
Ды я ў страю, як той салдат,
Мне пэўны час адвезены.

Кароткая сустрэча ў нас.
Вось і таму хваляюся,
Што Вільнюсам за гэты час
Зусім не налюбоўся.

Як мне разлуку адвясці,
Сестра мая харошая?
Ласы і можа абыйсці
Гасцём, табой запрошаным.

Стаяць цяжарныя сады
Пад белымі аблокамі,
Румянец яблык малоды
Гарчыць густымі сокамі.

Як мне разлуку адвясці?
Сестра мая, не ведаю.

А калектыве Беларускай дзяржаўнай аэстрады адбыўся мітынг, прысвечаны агулькіраванню пастановы Пленума ЦК КПСС аб скліканні XXI з'езду КПСС. Сакратар партарганізацыі, мастацкі кіраўнік Беларускай дзяржаўнай аэстрады В. Малкова, адрываючы мітынг, сказала аб тым, што партыя заўсёды раіцца з народам, заўсёды абіраецца на народ. «Мы, работнікі мастацтва, — прадаўжае яна, — павінны з напружаннем усё сіл працаваць, каб апрадаць гэты дзень свабоды. Яна заклікае творчых работнікаў аэстрады сустраць XXI з'езд павышэннем майстэрства выканаўцаў і паліпшэннем якасці рэпертуару.

Артyst М. Зорын прапанаваў прыняць на сабе павышаны абавязальства, у прыватнасці: даць звыш плана 50 канцэртаў для работнікаў прамісловасці і сельскай гаспадаркі, арганізаваць шэраг творчых сустрэч і тэафіс канцэртаў, а таксама пашпяхуць рэпертуар твораў, якія б заклікалі працоўных на дастойную сустрэчу з'езду.

Артyst М. Шышкін гарача падтрымлівае заклікчыкі і заклікае калектыв аэстрады ўзмацніць творчую работу ў перада-свадзкіх дні.

Пастанова Пленума ЦК КПСС аб скліканні XXI нечарговага з'езду КПСС выклікала вялікі ўздым сярод артыстаў Беларускай дзяржаўнага народнага хору. Увесь творчы калектыв прыняў рашэнне з яшчэ большай энергіяй працаваць над стварэннем новага канцэртнага рэпертуару. У садружніцтва з Саюзам кампазітараў Беларусі хор пачне рыхтаваць каля рад беларускіх

Ад усяго сэрца

Днямі адбыўся мітынг студэнтаў, выкладчыкаў і служачых Мінскага бібліятэчнага тэхнікума імя А. С. Пушкіна, прысвечаны рашэнню Пленума ЦК КПСС аб скліканні XXI з'езду партыі. Студэнты і выкладчыкі гаварылі аб той вялікай радасці, з якой яны сустралі гэтае па-веданне.

Першым узаў слова сакратар камсамольскай арганізацыі тав. Аляксандравіч. У сваім выступленні ён завітаў:

— Рашэнне Пленума ЦК КПСС аб скліканні XXI з'езду КПСС натхняе ўсіх нас на новыя поспехі ў вучобе і працы. Усё ладзіцца на групах разгарнулася сацыялістычнае спаборніцтва за дастойную сустрэчу з'езду нашай партыі.

Затым слова напярэдні член партыі, студэнтка-выдатніца тав. Сарачынская.

— Усе з'езды нашай Камуністычнай партыі, — завіта яна, — былі знамянальнымі ў жыцці роднай краіны. Разам з усім савецкім народам мы, студэнты бібліятэчнага тэхнікума, завяршаем партыю і яе Цэнтральны Камітэт, што будзем актыўна рыхтавацца да з'езду і прыйдзем да яго

народных песень і танцаў. З гэтай мэтай будуць праводзіцца творчыя сустрэчы, сістэматычна арганізоўвацца экспедыцыі па збору фальклору.

Поруч з гэтым прынята рашэнне паліпшыць абслугоўванне насельніцтва канцэртнай, больш выступаць у рабочых псеках і калгасных клубах.

А. КУРЛЕНА.

Лекцыі аб літаратуры

У Гродзенскай вобласці часта арганізуюцца лекцыі аб літаратуры і мастацтве, прысвечаныя 40-годдзю БССР. З такімі лекцыямі выступаюць настаўнікі, выкладчыкі педінстытута, партыйныя і савецкія работнікі.

Былы выкладчык Гродзенскага педінстытута, зараз пэнісіонер М. Ю. Дурбоўскі нядаўна выступіў з лекцыяй аб творчасці Янкі Купалы перад працаўнікамі аўта-транспартнай катэры Гродна. З цікавасцю слухалі яго лекцыю аб сатыры Кандрата Краўчына работнікі гарадской гродзенскай бальніцы.

Кандыдат філалагічных навук тав. Сялянковіч падрыхтаваў лекцыю пра ўра-дзішчына Гродзеншчыны акадэміка Я. Карскага.

Поспехам карыстаюцца лекцыі артыста Гродзенскага абласнога тэатра Т. Іванова, які выступае з лекцыямі-канцэртамі аб Пушкіне, Маякоўскім. Ён пабываў ужо ў Дзятлаўскім і Казлоўшчынскім раёнах, выступіў перад калгаснікамі многіх сельгасарцельей.

Б. КЛЕЙН.

Слова да друга

Што лгчэй на свеце
За паро тусінае?
— На плячах дзяўчыны
Ад паро тусінае
Лгчэй толькі руці
Любага, адзінага.

І тады зноў паўстала ў памяці мая
вясня. Успомнілася вясня роднага
дзядзькі Івана... Ага, та, та, та, та,
на вяселлі, ішоўці вельмі падобнае сівала
мая новая родная цётка, прыгожая Аняля,
сівялі яе сяброўкі — літвійскія дзяўчаты.

Не колішня мяжа з калючым дротам
ўваўдзяцца мне. Даўно, даўно, сведчыць
імямці, мы жыем не толькі, як добрыя
суседзі — жыем адной сям'ёй. І мае ад-
нагоды раней шкільных і ўніверсітэцкіх
наук, а маленства, пачалі разумець душу
і культуру братняга народа.

Паэзій, у якасці гады, я пазнаў ха-

Слова да друга

У той вёсцы на Віцебшчыне, дзе я на-
радзіўся, — некалькі літвійскіх двароў,
і вакол вёскі, на колішніх хутарах, так-
сама жылі літвіцы. Помню — на пачатку
сваёго ранняга захвалення арніталогіяй —
бегав па галубы на хутар да вусатага
добрага дзядзькі Шадуўскія. Пачалі і
знаўца птушынага царства, мой высокі
бог Шадуўскі, распітаўшы пра падіска-
ваны справы, заўсёды даставаў з гары-
шка, мне ў падарунак, пару чыстоўціх,
пахучых вясномым небам, белых галу-
боў:

— Бары, гадуў, каб ніколі не ўдарыў
пярзун у вашыя стрэхі...

Жыў у нас без лішніх зрызоў і сва-
радоў. Усе жылі, як добрыя суседзі. Ды і не
толькі суседзі... Сёлета, перакладаючы
«Паему братарства» Эдуардаса Межжалей-
ціса, я раптоўна адсунуў падрадоўнік і
слюбіў: дзе я чуў раней гэтаму вясель-
ную песню?

— Ой, скажы, Насцяля,
Прад усёй сабраныаю,

Слова да друга

раство Вільнюса. Вільнюс — вечная ка-
менная кніга, старажытная кузня нашага
роднага друкаванага слова. Тут, на былой
Лукішкай, стыне глыба мармуру, на
якой высечаны залатыя літары: «Кастусь
Каліноўскі». Тут дагтуць гучыць рыха
малодых крокаў Янкі Купалы і Максіма
Багдановіча, Якуба Коласа і Змітрака Ва-
дулі. Тут, кожны год таму, у клубе «Рута»
ўпершыню заіскрылася на сцэне не-
смяротнае «Паўлінка» і яшчэ ў дзесятым
годзе літвіцы пачулі купалаўскае слова,
якое па-літвіску вымавіў Людас Піра.

Пасівеўлі і вечна юны годар, залата
каліска нашай і нашай культуры.

Тут, як віхор, адшумела рэвалюцыйная
малодасць нашых паэтаў — Максіма Танка,
Валандына Таўля, Піліпа Пестрака,
Ніны Тарас... Тут жывуць і працуюць на-
шы харошыя, новыя сябры. Позна, на
кватэры ў Мінску, пачуем словы тале-

Слова да друга

фаніскі: «З вамі будзе гаварыць Віль-
нюс...» — і раптоўна заходзіць, затрапеча
сэрца ў прадчуванні, што зараз пачуеш
голас блізкага і дарогага.

І дарогі між нам блізка — рукой па-
дана. Выехаў з Мінска на захад — на
прыдзельных півне верас. Столькі ў верасі
верасу! Толькі шаптам прамовіў ты: «ве-
рас», а ў сэрцы, быццам у віры рыбіна,
бухне рыфма: «Неве» — любя сэрцу
рака і любяе сэрцу імя!

І знаю, у вас любіць — маю Беларусь,
і, поўна, Эдуардас Межжалейціс, ствараю-
чы ў паме вобрас Алесі, меў на ўвазе,
неманвіта, маю Радзіму. Я ведаю поўна:
Мястэчка Броўка, малюючы ў рамале «Калі
зліваюцца рэкі» вобрас прывабнай
Анежкі, меў на ўвазе неманвіта Літву,
святлы літвійскі край.

Спаўраўдзі, мы жыем адной сям'ёй. Па-
чучці самі адзінай б'есца ў кожнай кроплі
краві нашай, у кожнай нашай спіране.
Дарогі мой дружа літвінец! Прамы гэтыя
сціпныя ціхія словы як прызнанне ў любі.
Анатоль ВЯЛЮЦІН.

Шляхі сацыялістычнай паэзіі

(Заканчэнне. Пачатак на 2-й стар.)

пану. Гэта быў круты пераломны перыяд. Менш устойлівы пераходзілі ў рэакцыйны лагер. Побач з анімімі ліберальнага нашліства там дасягалі ўжо адкрыта рэакцыйныя, прафашысцкія элементы.

Літаратурная рэакцыя 30-х гадоў аблірадала на рэакцыю палітычную, якая агрутавалася ў рэакцыю партый (Беларуская хрысціянская дэмакратыя, Беларуская народна-аб'яднаная, Беларуская нацыяналістычная партыя). Апосталам рэакцыі анімі кіруючыя пасадзі ў неагаторы грамадскіх арганізацый (Беларускі інстытут тэатра і культуры, Беларускае культурнае таварыства, Таварыства беларускай асветы, Беларускі студэнцкі саюз і іншыя).

Адпор арганізаванаму наступу літаратурнай рэакцыі магла даць толькі ідэя ўзброенага і агрутаванага рэвалюцыйнага паўстання.

Разважачы над шляхамі праўдывага паказу жыцця грамадства 30-х гадоў, нямецкі пісьменнік—антыфашыст Бертольд Брэхт у сваёй працы «Нячыцкія пачынальніцы паўстання», апублікаванай у 1937 г., гаварыў: «Адных высакародных пераказаных недастаткова, — патрэба ашчапаць веды і авалодаць метадам. Таму, хто шпіт ў наш час, поўны вялікіх гісторыяў, а яго жыццё вопыт, здабыты ў барацьбе».

Пафас іх паэзіі вынікаў з жыццёвай практыкі. Прачытаў гэта былі не толькі асабісты багаж, а вопыт калектыву, партыі—яе пакуты і перамогі, сум і радасць усёго пападня.

Павы-жамуністы засвоілі ў Украіні ў практыку літаратуры новы творчы метад—метад сацыялістычнага рэалізму і павялі барыць супраць фармілістычнай рэакцыі. Першымства ў гэтай справе належыць Піліпу Пестраку і Валіянціну Таўлаю.

НАЙБОЛЬШЫ літаратурны і рэвалюцыйны стаж сярод пісьменнікаў-жамуністаў меў Піліп Пестрак.

Яшчэ газета «Сялянская праўда» 8 кастрычніка 1924 г. пісала яму ў «папштовай скрыжыцы»: «Нажалі дзеля незалежнасці ад нас прычыны надрукаваць не можам». Прычынай, вядома, была пэназа.

У фондз Брэсцкага абласнога архіва захоўваецца «Справаздача Палескага ваяводы ад 22 верасня 1928 г. (фонд 27 с/р 1, вопіс № 1, справа № 45). Дасюль гэты дакумент не публікаваўся, таму асмельце прывесці выліку частку: «Піліп Пестрак з Сакаўшчэ з'яўляецца відавочным арганізатарам і дзеячом КПЗБ. Спісана заканаправамі, кіруе камсамольскай секцыяй у Косаўшчэ павеце».

Пестрак... адзін з арганізатараў палітычнай маніфестацыі ў Косаве 3 студзеня 1927 года. У сучасны момант трымае агулава з аргучова бюро ТБШ у Славіме, член РК КПЗБ у Галіку, арганізаваў у гэтым месцы акцыю міжнароднага Дня камуністычнай моладзі і прыступіў да аднаўлення кампартыі ў павеце, разбітай у лютым-сакавіку 1928 года».

Творчасць П. Пестрака хутка набыла адзнакі наватарства. У ёй праявіліся рысы новага метаду і стылю. Вершы Пестрака вольны ад сентыментальнай гаварлівасці і наіўнага пафасу грамадзянскай паэзіі 20-х гадоў.

Стыль вершаў Пестрака невыпадковым для беларускай фальклорна-папулярнай паэзіі. Пестрак, як відаць, прайшоў школу тагачаснай рэвалюцыйнай паэзіі, якая спецыялізавалася на гераічных рытмах, бурных паўчаннях іе гераюў і выпрацавала новыя прыёмы, новы стыль. Часта ў яго творах адчуваецца водгук рытмаў Майкоўскага.

Паэтычны стыль—з'ява эпохі. У стылі канкрэтызацыя творчы метад, стыль звязаны з эстэтычным ідэалам пісьменніка і грамадства. У сваю чаргу гэты ідэал жыць у чалавеку. Герой заходнебеларускай паэзіі новага кірунку моцна адзінокава адрозніваецца ад гераю перыяду Грамад. Гэта быў дэпарты чалавек з высокай культурай эмоцый. Духовную раўнавагу і яснасць фантазіі мы сустракаем і ў вобразе паэта, створаным прадстаўніцкай сацыялістычнага рэалізму.

Падобна Машару, Піліп Пестрак малюе паэта талымчым падарожнікам. Але рызыкаюна сказаць, што гэта дэпарта талымчым рамантызмам. На дарогах радзімы ідзе змагар і мысліцель, без поаы, без кія і торбы. Мота яго падарожжа больш канкрэтная. Дадзім яму слова:

Іду адважваць вякі.
Ланцужных звенняў шлях далёкі
Сабраць, скаваць у сталь магучыя рукі.
(«Каласы»).

Гэта ўжо выразная праграма. Герой—камандзір рэвалюцыі, які аіае сваіх папрудзікаў, ведае пану арганізацыі. Такі чалавек стрыманае слова:

Як будучы змяты ўсе сляды
Амшляя, дзікай, горкай пэні

Краіны іншай, век забранай,—
Прыяду праменыя я талы
З той папруджы барышчэнай
На свята трактарнае пэні.
(«Сон пра аграіома»).

У 30-я гады панскі ражым увёў бугу арыгінальную форму нары для палітваснян, якія асцэдзілі суровыя тэрміны. Яны не мелі права стала жыць па адным месцы, а вымушаны былі перамяшчацца, рэгіструючыся ў паліцэйскіх участках. Вось гэты тып палітычнага падарожніка, відаць, моцна ўздзейнічаў на вобраз новага гераю і творцы заходнебеларускай паэзіі. У яе цэнтры стала пэстаць і рамантычная, і жывава.

Ідэя-стыльвы кантраст паміж паэзіяй Пестрака і двух папрудзікаў аўтараў можа напасці на лёгкую думку, быццам адсутнічала перамянісць традыцый паміж перадавой літаратурай 20-х і 30-х гадоў. Каб сказаць, што гэта не так, дастаткова пачытаць такія лагодна-напеўныя вершы Пестрака, як «Дарожка» або «Бярозанька». Мае радзю паэт, калі ішла:
Для ніў залучаных я знаю песню сонца,
Для душ абуджаных я знаю сімны зор!
Але прасачыць кантакты двух перыядаў, двух метадаў і стыляў найлепш можна на паэзіі Валіянціна Таўлая.

ТАЎЛАЮ больш за іншых паэтаў падпапла была блізкай чулая рамантыка 20-х гадоў. Ён перажыў яе. Вось перад намі адбіты на шапірографіе ў 1928 г. часопіс Віленскай беларускай гімназіі «Золка». Непасрэдна, наіўная, духмяная рамантыка... Таўлай амасціў лірыку, падпісаную псеўданімам Янка Дваніцкі. Не толькі псеўданім, але і змест пераклікаецца з «Дваніцкім» Блока. Рэвалюцыя ўзляецца нейкай радаснай стыхій знішчэння іда. Паэт—прарок рэвалюцыі—Янка Дваніцкі.

Але што асабліва заўважана, чытаючы напісаннае Таўлаем,—у яго намя зрываў і пераломаў. Эстэтычны, а таксама паэтычны стыль аўтара «Песні пра сухар» і «Таварыша» проста і роўна вырастае з вершаў 20-х гадоў, з юнацкай паэмы «Непераможны». Таўлай арганічна спалучаў павучную напеўнасць беларускай паэзіі з аратарскім стылем. Герой яго вершаў—чалавек простага і цвёрмага сэрца. У «Духовных вершах» ёсць сітуацыя, якой не сустрачыць у нікога з пісьменнікаў-жамуністаў: паэт-вясель «прыніжаецца» да размовы з вартывам:

Глядзі ў ваўчок як дзень, так ноч,
— не ўбачыш, цорт зіркіта,
што я заўстаў і даўно
пілюю вершам крата.

Аднак гэта ўжо не прастадушная сялянская даверлівасць. Па сутнасці паводзіны гераю вытрыманні і разумення: палітваснян-вясель кіпчы з ворагаў.

Паэмы Таўлая—лепшае з усёго, што яго даяваў стварыць. Яны ўзвышаюцца над масавай лірыкай падпапла, абгульваючы і памнажаючы іе адбыткі. Лагодны па натуры паэт прымушае сваю музу шілаваць крата, крываць мур, вясці бавялы дружны на барыках, гідзідзіць у вочы голду і смерці. Суровыя мязоні быццам нарысаваны вугалам на шурпатай турэмнай спінае. У іх няма гаварлівай клясцісці. Радок верша важкі і ясны па думках і вобразах. Словы ў ім набіты туга, як зярняты ў воласе.

Бедную сялянскую хату малывалі дзясцік розных беларускіх паэтаў. На фоне мноства паэтычных хатак—Таўлаева вылучаецца арыгінальнай перспектывай, суровай пластычнасцю, бо на яе паэт глянэў ватыма заходнебеларускага рэвалюцыянера:

І вырастае на снечыц хатка,—
пахліная,
аж сорам,
Лезе на вочы страх-магерка,
і нешта пад сэрцам блага...
Шыроў разгортай абнімкі-дзверы,—
родных снкою прытуліць,
з сэрцаў іхніх нап'ешся веры,
пахліная
матуля.
Змогучы сыны паноў і гора,
выйдучы у бой радамі,
Каб узняліся хакіні ўгору
святліцамі,
гарадамі.
(«Песня пра сухар»).

Герой паэм і турэмных вершаў Таўлая—летуненік і барацьбіт. Народны па духу, гэты вобраз захаліае сялянскай задушэнасці, рэвалюцыйным вопытам і развагаў. Нават у смяротным трызненні палітваснян з паэмы «Таварыш» не адрываецца ад зямлі. Яго напавурытомяная душа рвешца да бітвы, прасіцца на іспанскі фронт:

Не магу! На хвіліну прылягу:
Хай гарачка перагарыць.
Ах, Малага, мая Малага!
Мой высокі, родны Мадрыд.
Загадай, Даларэс Ібаруры,
Каб ні кроку болей назад!
Я прыяду, я пэспю да штурму
Інтэрнацыянальных брыгад.

Вершы паэта-вясня (Таўлай больш шасці гадоў прасядаў у панскіх турмах) амаль не друкаваліся. Толькі пасля вайны асноўная маса давераснёўскіх твораў Таўлая атрымала канчатковую форму, якая была замацавана друкам у зборніку «Выбранае».

(1947 г.). Зборнік выхадзіў тады, калі паэт ляжаў смяротна хворы.
Аб перамянісць традыцый рэвалюцыйнай заходнебеларускай літаратуры сведчыць таксама прастыя і мелодычныя вершы Алеся Дубровіча (Радзій), Ніны Тарас, Анастас Іверса, Ганны Новік—паэтаў, якія прымяду да рэвалюцыйнага напрамку ў перыяд Народнага фронту.

РАСПРАЦОЖКА метаду сацыялістычнага рэалізму і новага стыля ішла ў жорсткай ідэалагічнай барацьбе, якую пачалі вясці Пестрак і Таўлай як арганізатары Велгальнага з'езду рэвалюцыйных пісьменнікаў, як аўтары славуці дэкалараній літаратурнага фронту. Барацьба ішла супраць рэштка нашліства ліберальнага і, галоўным чынам, супраць мадарызма.

Найбольшы перамог у гэтай бітве даляў Максім Танк. У яго асабе заходнебеларуская літаратура мела пэла і публіцысцка, зольнага рашуча ўплываць на ход вываленчага руху. Ад суровай гераікі да гнэўнай сатыры, ад гімна-марша да лірыкі пэні, ад гісторыка-рэвалюцыйнай паэмы да адкай эпіграма—такі амдцыянальны і жанрава-тэматычны дыяпазон паэзіі М. Танка.

Паэзія Танка вылучаецца яркай самабытнасцю. Ворагі спрабавалі ачарніць паэта, называлі яго ўпартым дагматыкам, абывалі манушкі «хрышчоны». Максім Танк шчыра стаў пад сцягам партыі. Гераічны тэмперамент, сіла волі і ўнутраная чысціна, без якой няма прычоты і даверу да жыцця,—усё гэта, адлюстроўваючыся ў творах, надавала ім адначасна светлы лірызм і мужную суровасць, рамантызм ўсхваляванасць і рэалістычнае пераканаўчасць.

Паэт у творах Танка—нашчадак традыцый пралетарскай літаратуры («Гнецца сталі пэсень у руках маіх чорных, я—сезавенне, каваль»). Але разам з тым ён не адрываецца ад нацыянальных традыцый беларускай сялянска-дэмакратычнай паэзіі.

З вясці, старадаўнім казачным шляхам, прапярэбленым волатамі і асілкамі, выходзіць ён, каб набраць зор поўную дзяду папуці і поўную торбу пэсень. Але гэты летуненік аказваецца надзіва цывроман. На зоркі для курных сялянскіх хат ён ідзе не за сіяе мора, а ў горад. Там гераю праходзіць школу рэвалюцыі. Яго вопыт узбагачаюць бітвы пралетарыята:

Калі з калочных мы драоту,
з асфальту, чорнага бетону
без крвіва, без тапароў
жывыя высякалі тоны.

Іранічоты над камарынай таўтаўтай зыкаў у верхах дэкадантаў, Максім Танк фармуе свой ясны і моцны стыль, якім можна гаварыць з людзьмі аб чалавечых справах і паўчаннях. Другі бок стылю паэзіі Танка—гэта магучыя акспрэсіўнасць—развіваўся ў працэсе адмаўлення луднага апісальнага стылю нашлісцкіх эпіграмаў, у працэсе барацьбы з натуралістычнай вершаванай прозай.

Ішчэ пад панскім прыгнётам становічы гераю паэзіі Максіма Танка навучыся падастаўляць грузы віхурам і ісці з горда ўзнятэй галавою па дарогах змаганія.

Духовнае багацце, даравісць і маральнае чысціна лірычнага гераю давераснёўскай паэзіі Танка ярка праявіліся ў такіх вершах, як «Спатняненне», «Песня кулікоў», «Паваліці панікні».

Высокая духовная культура гераю, глыбокае разуменне ім патрыятызму і гуманнасці—адменная рыса лірыкі Танка, у якой арганічна выстаюцца такія паніцы, як радзіма, чалавечнасць, рэвалюцыя, краса паэзіі.

Да верасня 1939 г. Танк выдаў чатыры кніжкі паэзіі: «На атапах», «Журавіныны цвет», «Нарач», «Пад мацітай». Акрамя таго, пэру Танка належыць каля дзясціка літаратурна-крытычных артыкулаў, у якіх ён, абпярваючыся на вопыт савецкай літаратуры, змагаўся за сацыялістычны рэалізм, проціпаставіляючы ўслед за Горкім анемічому дэкадэнцтву і маркотному нашліству жыццерадасны фальклор.

Паэзія Танка—магучы адгалоск нацыянальна-вываленчага руху ў перыяд яго найбольшай палітычнай спеласці. У параўнанні з рамантыкай 20-х гадоў яна—новы крок у мастацкім асасаванні гераічнай заходнебеларускай рэалісцісці.

Паўчанысць у радах рэвалюцыяна-вываленчага руху такіх зольных беларускіх паэтаў, як Танк, Пестрак, Васілек, Машара, Таўлай, засім, свецыла аб глыбока нацыянальным характары рэвалюцыі ў Заходняй Беларусі.

У 30-я гады перадавы атрад заходнебеларускай літаратуры ўзброіўся метадам сацыялістычнага рэалізму і выпрацаваў арыгінальны паэтычны стыль. У гэтым стылі сітэзаваліся нацыянальнымі традыцыі класічнай беларускай паэзіі і здабыткі рэвалюцыйнай сучаснасці.

Брест.

Багародская разьба

Сярод мастацкіх народных промыслаў, даўно распаўсюджаных у Расіі, вядома багародская разьба. Яна атрымала назву па імені св. Багародскага ў Маскоўскай вобласці.

Гэтае сяло вядома ў гісторыі мастацкай разьбы па дрэву з XV стагоддзя. У XVIII стагоддзі панкі разьбыроў с'яла Багародскага можа было купіць на маскоўскіх базарах.

У пачатку XX стагоддзя, калі купішчыкі дыктавалі свае густы і патрабаванні разьбарам, мастацкі прамісел павольна зніжаў.

Пасля рэвалюцыі ў сяле была арганізавана арцель, адноўлены старыя мастацкія традыцыі. Сталі стварацца цыцкі і драўляныя скульптуры на новыя тэмы.

Адзін з заснавальнікаў арцелі Фёдар Саргеевіч Балаеў жыў і шпер. Яму 81 год. Яго часта можна бачыць, акружымым моладзю. Вуні разьбар на дрэву ўжо даўно сталі майстрамі. Іх работы эканамізаваў на шматлікіх выстаўках у СССР і за рубяжом.

У Савецкім павісьненне на Сувецкай выстаўцы ў Бруселі наведвальнікі спынілі разьбару для агляду вырабаў багародскай разьбы.

На здымку: у пэру разьбы па дрэву. Фатахроніка ТАСС.

Самадзейнасць мае патрэбу ў шэфстве

Міма паёў і садоў, праз зялёныя лясны імчацы калгасныя аўтамашыны з юнакамі і дзяўчытамі. Усе яны накіроўваюцца ў райцэнтэр—да Уздзенскага Дома культуры, на агляда народных талентаў.

...І вось у зале ўсталяваўся шшыня, адкрываюцца заслона, гледачы воплескамі сустракаюць выступленне Семёнавічага сельскага хору. Велічна лясца мелодыя «Песні аб Леніне», цікава выканавоцца беларуская народная пэсія «Шімо», польская народная пэсія «Шла дзючына па лясочку» і іншыя.

Загядкам Прысмынкаўскага сельскага клубу, заслужаным дзеяч культуры БССР П. Шымлоўскі лічыць, што сямёнавічы—моцны канкурент харавому калектыву, якім ён сам кіруе. Спраўды, па колькасці наму складу яны адліч аднаму ніколі не ўступаюць, і выкананне майстраства іх амаль роўнае. Вось толькі рэпертуар у прысмынкаўца багацейшы, таму што іх кіраўнік—сам аўтар многіх пэсень. Некаторыя з іх—«Песня аб кукурузе», «Засяяла сонца», «Ой, ці чулі вы гамонку?»—з пэспелам прагучалі на аглядзе.

Выступіў і шымалікі хор калгаса «Перамога» пад кіраўніцтвам загадчыка Кухарскай сельскай бібліятэкі М. Туміловіча. Але выкананне ім многіх пэсень нездавальняюча. Хору вельмі патрэба дапамога музычна граматных кіраўніка або кансультаў. Такое становішча не ў адным гэтым калектыве.

Калі ў Прысмынках і Семёнавічах іншы раз бываюць металісты з абласнога Дома народнай творчасці, то ў калгас «Перамога» яны не знаходзяць дарогі. Між тым музычна граматных людзей у раёне адліч. Нават раённы Дом культуры не можа пахваліцца кваліфікаванымі сіламі. У яго штаце быў адзін музыкант—Галіна Кана-

пашка, якая закончыла ў мінулым годзе Мінскае музычнае вучылішча. Яна была накіравана на пастаянную работу ў Уздзенскі раённы Дом культуры кіраўніком хору. Але дзрыны з не выйшаў кіраўнік. Апрача Дома культуры, Кіналіскага пачала выкладаць спевы ў школе, дзіцячым доме. А ў сельскіх культурна-асветных установах з-за такой «нагрукі» яна зусім не паказвалася.

Перад пачаткам новага навучальнага года школы райцэнтэра адмоўліся ад паслуг Канапашкай. Дырэктар раённага Дома культуры абрадаваўся:

— Цяпер будзе на каго абпярціцца... Але радасць была дарэмнай. Канапашка самавольна кінула работу і выехала з раёна.

Раёну патрэбны музыканты-энтузіясты, аматары сваёй справы, сапраўдныя працаўнікі. Многа энтузіястаў сярод культаветрабніцкаў раёна. Але часам ім бывае вельмі цяжка. Яны ідуць на гэтую работу проста са школьнай лаўкі, не ведаюць музычнай граматы, але спрабуюць стварыць мастацкія калектывы, упарта працуюць над сабой.

Есць каму спяваць на Уздзеншчыне: у харавых калектывах налічваецца больш 400 чалавек. І з рэпертуарам цяпер стала коду лепш. Вось толькі на кіраўнікоў хору па-ранейшаму вядлікі помыт у раёне. Нездарма ўздыскі самадзейнасці, аграіома калгаса імя Сталіна Ул. Рудакоўскі звяртаўся да майстроў мастацтва:

— Прыязджайце да нас у калгасы! Мы чакаем ад вас не толькі добрых выступленняў, але і шэфскай дапамогі самадзейным калектывам раёна. Прыязджайце, мы будзем вам ад усёй душы дзякаваць.

Л. САНДЛЕР.

Пісьмо ў рэдакцыю

Ансамбль аперэты трэба ўмацаваць

У Магілёве пабываў на гастроліх ансамбль аперэты Беларэжэстрэды (кіраўнік ансамбля В. Пеліх), у рэпертуары якога «Алазанская дайна», «Баядэра», «Велікая ўдава», «Роз-Мары» і іншыя творы.

Мы, які і ўсе магілёўчане, з радасцю чакалі гастролі ансамбля, спадзяваліся убачыць дабражасця, цікава аформлены музычны спектаклі. Але якое ж было наша ўражанне ад спектакля «Баядэра» Кальмана?

Папулярнасці твораў Кальмана садзейнічае меладыйнасць яго лёгкай, эфектыўнай музыкі, звязанай з нацыянальнай венгерскай пэспенна-танцавальнай мелодыяй.

Калектыв ансамбля з пастаяноўкай спектакля не справіўся. Артыст В. Пеліх, які выканае адну з асноўных роляў—Раджама, пазбуўлены голасу і з-за гэтага адмоўліўся ад выканання асноўных арыяў. Пабудзены голасу і выканавы ролей Марыетты—А. Залатніцкая і Напалеона—С. Чарнаеў. Часта гэтыя артысты так захапляюцца шэражам, што ўносяць у спектакль адсябчоты.

Група гледачоў: Э. МАНДЭВІШТАМ, І. ЦЫГАНКОУ, Е. ПОЗНА.

Напярэдадні свята

Дрэнную спадчыну застала маладая бібліятэкарка С. Марозава, калі ўпершыню пераступіла парог Глінскай сельскай бібліятэкі. Але яна не спалохалася цяжкасцяй, пераадыла іх. Цяпер Глінская бібліятэка Чырыкаўскага раёна стала сапраўды культурным цэнтрам на вёсцы.

У вясці Зоры няма цэпер калгаснага двара, але ён быў чытачоў. Бібліятэка вядзе вялікую масаваў работу. Цікава прыйшла канферэнцыя чытачоў па раману І. Шамкіна «Крыніцы». Сотні калгаснікаў прысутнічалі на літаратурных вечарах, прысвечаных творчасці М. Горькага, Я. Коласа, пісьменнікаў-магілёўчан. Праведзены літаратурныя агляды на тэмы: «Вобраз Леніна ў мастацкай літаратуры», «Беларуская савецкая літаратура за 40 год» і інш. Пасля гэтага адрэзу ўзрос помыт чытачоў на творы савецкіх пісьменнікаў.

У сувязі з падрыхтоўкай да святавання 40-й гадавіны БССР у бібліятэцы аформлены цікавыя стэндзі і фотавітрыны. Агітатар В. Урупін нядаўна выступіў з дэкаладам аб арганізацыі Савецкай улады ў Беларусі. З цікаваасцю праслухалі калгаснікі дэкалад аб першых кроках Савецкай улады ў Чырыкаўскім павеце.

І. ЧАРНЯК.

Музыка балгарскага народа

Сёлеты год у Беларусі выключна багаты вялікімі культурнымі паэзіямі, звязанымі з паказам у рэспубліцы нацыянальных багаццяў братніх суседскіх рэспублік і краін народнай дэмакратыі. Тут і правядзенне Тыдня літоўскай літаратуры, і святкаванне Дзея польскай культуры на Беларусі. А менш чым праз дзясці дзён мінае будучы прымаць у сабе новых гасцей—прадстаўнікоў музычнай культуры Народнай Балгарыі, якія прымуць удзел у Тыдні балгарскай музыкі.

26 верасня адбудзецца першае знаёмства з музычным творамі братняга нам сялянскага народа. У канцэрце сімфанічнай музыкі (усяго такіх канцэртаў намечана прасвесці два) аркестр Беларускай філармоніі пад кіраўніцтвам балгарскага дырыжора Руслана Райчавыя выканае «Імпрэвізацыю і таката» П. Уладзігерава. Першую сімфонію Ф. Кудэва, скарпічым канцэрт Станіслава і іншыя.

Разам з дырыжорам Р. Райчавым для ўзяду ў Тыдні балгарскай музыкі ў Беларусь прыязджоць салісты Сафійскай народнай оперы—лаўрат Дзімітраўскай прэмій Надзя Афея (меса-сэпран) і лаўрат Міжнародных конкурсаў, драматычны гэнэр Любамір Бадураў, скарпіч—лаўрат Дзімітраўскай прэмій Васіа Чарнаеў, а таксама музыкантаў Вяніелі Крысчэў.

У час гэтага музычнага Тыдня нашы госці пазнамяцца з нашай сталяй, сустраюцца з беларускімі кампазітарамі і творчымі калектывамі, апрача Мінска, выступіць з канцэртамі ў радзе абласных цэнтраў.

З Народнай Рэспублікі Балгарыі да нас прыйшла вялікая нотная літаратура—пэні, ары з опер, раманса, інструментальнага п'есам, сімфанічных партытур і г. д.—усяго да 50 назваў. Некаторыя з іх прагучаць у Мінску ў двух сімфанічных і камерным канцэртах у час Тыдня балгарскай музыкі. Тут можна сустраць асобныя творы Т. Папова, Л. Пішкова, П. Уладзігерава, С. Абрэцэнава, А. Райчавы і інш.

Апрача нотнай літаратуры атрыманы цікавыя магнітафонныя запісы твораў балгарскіх кампазітараў. Сярод іх: канцэрт для фартыяна № 1 Д. Хростова, сімфаніета В. Кадажджэва, сімфанічная паэма І. Марынава, квартэт № 1 П. Станянава і інш. Гэтыя магнітафонныя запісы, які і 32 грамафонныя пластыкі, будучы перададзены ў Камітэт радыёінфармацыі і тэлебачання.

У Мінску адбыўся Тыдзень балгарскага

Гледачы аб выстаўцы

Нарціны добрыя і розныя

Вельмі спадзявалася мне карціна А. Калістаніонаўскага «Родная зямля». Колькі што зашкі боі, яшчэ дым не развеўся ад залпаў гармат, а салідны размяшчаны на кірочкасавай адпачынак Група байцоў вядзе ажыццэваю гутарку, побач нехта задымае. Але вось павернуты тварам да гледача паклалі салідны. Па яго мужным загараем твары, па стэатных ботах відзець, што многа давалася працы, перажыць гэтую чацвярку. У вялікай мадэлістай рэжыі ён трымае хустку са жменькай роднай зямлі. У гэты вобраз мастак уклаў вялікае пачуццё любові да Радзімы, да стваральнай працы. Карціна хваляе жыццёвай прадаў. Гамбокае ўражанне пакідае карціна О. Ашманчука «Далёныя загалы». У карціне ўдада раскрыты вобраз юнака-камандзіра. Смелы, яркі жыццёвы, багачце чырволага колеру адважлівае рамантычна мажорнаму ладу карціны.

Вялікім успрыманнем прыроды хваляе пейзаж Е. Шарбакова «Лісьціны». Некалкі жарсткаваты каларыт карціны. І ўсё ж прыкра, што ў многіх работах, нягледзячы на іх добрае выкананне, не пакідаюць рысы новага ў сучасным пейзажы. Асабліва характэрны ў гэтых адносінах пейзаж беларускага мастака М. Белянінкіна. Яго «Восень» — яўны перапеў ліванаўскай «Слабодкі»: тая ж хайнік, таяж узятыя далёкім планам, бярозкі, нават куст на пераднім плане.

НА РЭДКАСЦЬ чудаўны і ўтульны куток — Брэсцкі парк культуры і адпачынку імя Першага Мая. Ён вабіць жыхароў горада не толькі сваёй зелянай, але і ўтульнасцю, створанай рукамі людзей. Работнікі парку і аддзела добраўпарадкавання гарадскага, гарадскага, горада прыкалі німала творчай ініцыятывы, каб ператварыць свой парк у любімае месца адпачынку працоўных.

Пад зялёнымі кронамі парку

З ВОЛПЫТ РАБОТЫ

Арганізатары свята паклапацілі і пра дзяцей. Хіба можна забыцца на аматараў ласунак і напіткаў! Цэнтральная алея ў гэтым дні называлася «Алей прысмакаў». Тут праймавалі ўсялякіх ласунак. На гэтым свечце знайшлася справа і аблінаганда. У цэнтры парку быў арганізаваны кніжны кірмаш. Адбылося спаробіцца вядомых каманда гандлёвых арганізацый і камандыяна стралковага спаробіцца ў іры парку на прыз свята работнікаў гандлю. Правадзілі атрацыённы і павільёны. З канцэртам выступіў калектыў мастацкай самадзейнасці гандлёва-кулінарнага вучылішча.

Качэна прыгожа выглядаў парк у Дзень моладзі. Радавалі вока каларыяны стужкі, гірлянда сцяжкоў і рамак над алені. Кветкамі, светавымі гірляндамі былі ўпрыгожаныя эстрада, павільёны, атрацыённы, спецыяльна ўстаноўлены на цэнтральнай алеі аркі.

Усюды панавала веселасць, гучалі песні, музыка, вясёлая гамонка і смех. У шахматным павільёне праводзілі латарэйныя білеты і ўручалі выйгрышы. У гэты дзень праводзілі літаратурныя вытанкі, курсы на лешага тансара і спевака, разнастайны гульні і забавы, у парку праводзілі эстрады многіх прыгучыў вечаў павільёны і алкаазу на вяселючому тэму: «Кашэран даражыць умець». На пытанні алкавалі члены абласнога аддзялення Таварыства па распаўсюджванню палітычных і навуковых ведаў тт. Гайкова, Іванова і іншыя. А пасля адбыўся канцэрт мастацкай самадзейнасці Дома афіцэраў.

Дыктар радзёвула ледзь паспяваў інфармаваць уздзельнікаў свята. На танцавальнай пляцоўцы ў перапынках паміж украінскім «Галавом» і беларускай «Бульбай» масавік Дома піянераў тав. Сілюк праводзіў конкурс на выкананне бальных танцаў.

На пляцоўцы гульні і атрацыёнаў пад гучны смех гледачоў праводзілі гульні «Дзісныя запярк», «Пераможа кубікаў», «Пасадка бульбы», «Звразне прызоў», «Перадціг канат» і інш. Пераможцы ў конкурсах гульні літаратурных вытанкаў атрымалі за вечаў 120 прызоў.

На адной з алей канцэрт эстраднага аркестра клуба прамакаперанцы зачыніўся калектыўным выкананнем савецкіх песень. — Увага! Увага! — пачулася з разгудку. — Запрашаем усіх уздзельнікаў Дня моладзі да сажалі, бліжэй да вострава, паглядзець на карнавал агнёў!

Добра падрыхтаваўся да карнавалу піратарыя тав. Вяршыні. Узліцелі каскады рознакаляровых агнёў, азарочы святлом парк і яго аколіцы. Гэта было незвычайнае па прыгожасці відзішча.

Шмат цікавага і забавнага было падрыхтавана і да вечаў адпачынку работнікаў культуры і воінаў Савецкай Арміі 18 ліпеня. Гасцей сустракаў духавы аркестр, дыктар па радзё паведлаў пра мэрпрыемствы. Вечаў пачаўся спаробіцца малымішоў у прабегу на трохколавых веласіпэдах па цэнтральнай алеі. Колькі было хвалявання і перажыванняў!

Эстрады і духавы аркестры, танцавыя трупы, чытальнік, бібліятэка, шахматны павільён, карусель, качал, лодкавы станцыя, пляцоўка атрацыёнаў працавалі з поўнай нагулкай.

На вялікай эстрадзе адбыўся канцэрт з удзеам калектываў мастацкай самадзейнасці Брэсцкага гарнізона, акцёрскага тэатра імя ЛКСМБ і хору клуба чыгуначнікаў.

— Куды пойдзем? — уваходзячы ў парк, пытаецца хлопцы ў сваёй сяброўкі.

СУСТРЭЧА З ЧЫТАЧАМІ

Аднойчы сярод шматлікіх пісэм, якія штодзёна паступалі ў рэдакцыю, быў ліст, у якім паведлаўся, што аддзел прапаганды і агітцыі Ушацкага райкома партыі сумесна з раённым аддзелам культуры падрыхтавалі канферэнцыю чытачоў нашай газеты. На гэтую творчую размову запрашаліся прыехаць работнікі рэдакцыі. І вось у мінулы суботу такая размова адбылася ў раённым Доме культуры. На канферэнцыю прышлі чытачы раёнага цэнтры і суседніх калгасоў, многія загадчыкі сельскіх клубоў і бібліятэк.

Са справядлівай аб рабоце газеты «Літаратура і мастацтва» і яе задачках перад чарговымі з'ездамі пісьменнікаў выступіў галоўны рэдактар газеты М. Ткачов. За тымі слова ўзлі чытачы.

Выкладчык беларускай мовы і літаратуры Ушацкай сярэдняй школы К. Барзана заўсёды цікавіцца пазытыўнымі твораі, змечанымі ў нашай газеце. Аналізуючы вершы, падуракаванія ў гэтым годзе, ён адзначае:

Добра тое, што за апошні час на старонках газеты сталі часцей з'яўляцца вершы нашай моладзі, але вельмі шкада, што творы П. Глобі, М. Танка, А. Кулашова і другіх вядомых беларускіх паэтаў — вельмі рэдка з'яўля ў газеце. Добра, што рэдакцыя знаёміць чытача з творчасцю паэтаў братніх рэспублік. Трэба часцей друкаваць вершы і рускіх паэтаў у перакладах на беларускую мову.

Далей К. Барзана гаворыць, што да гэтага часу існуе разнабой паміж школьнай праграмай і падручнікамі па беларускай літаратуры для сярэдняй школы. За апошні час значна выраста творчасць П. Пестрака, І. Шамякіна, Я. Брыля і другіх беларускіх пісьменнікаў, але іх творы ў школе не вучаваюцца. Газеце варта шырэй унімаць пытанні вучэння беларускай мовы і літаратуры ў нашых навуальных установах і школах.

Твору пісьменніка газета прысвечвае асобную рэзінзію крытыка, — гаворыць у сваім выступленні загадчык Архскага сельскага клуба І. Кабяк. — Варта такія рэзінзіі ўмяшчаць і на асобныя творы нашых мастакоў. Добра было б, каб газета «Календар знаменальных падзей», у якім бы расказвала аб нашых выдатных земляках і гістарычных падзеях, што ад-

Паслухаем музыку... На малой эстрадзе з 19 гадзін у чацвер, суботу і нядзелю іграе духавы аркестр пад кіраўніцтвам тав. Віктарава. Ён заўсёды прыцягвае сотні слухачоў. Аркестр выконвае творы класічнай музыкі, творы савецкай кампазітараў і кампазітараў краіны народнай дэмакратыі. Капітулярны сучасны і народныя песні выконвае салістка аркестра Марыя Жалабковіч.

Прапаганда музыкі і эстэтычнае выхаванне наведвальнікаў — важная частка работы парку. На цэнтральнай эстрадзе тры разы на тыдзень выступае эстрады аркестр клуба прамакаперанцы горада. У яго канцэртах уздзельнічаюць самадзейныя салісты: Нале Кусініцкая, Яўгенія Шарбакова, Любоў Капусіна і Уладзімір Халасевіч. У гэтым сезоне ў парку міста выступіў сімфанічны аркестр Брэсцкага музычнага вучылішча.

Вялікай падзеяй у музычным жыцці горада з'явіліся канцэрты сімфанічнага аркестра Беларускай дзяржаўнай філармоніі, які наведваў Брэст упяршыню. Шчасць яго канцэртаў у парку прайшлі з вялікім поспехам.

Наведвальнікі парку паслухалі за лета дзесяці канцэртаў самадзейных калектываў — раённых, сельскіх і дзіцячых.

У парку арганізаваны платныя заняткі па бальных танцах.

Бібліятэка-чытальня парку мае да паўтара тысячы экзэмпляроў кніг, выпісвае да 30 назваў газет і часопісаў. Паміж іх аформлена кніжныя выстаўкі «Насустрэч 40-годдзю БССР», «Навука і ралігія» і інш. Чытальнік залу штодзёна наведваюць 30—40 чалавек. З удзеам загадчыні Аліскі Чапулічын тут праводзіцца літаратурныя вытанкі, бібліятэчныя агляды, калектыўныя чытанні літаратуры для дзяцей. У чытальні прыведзены вечаў сатары і гумару з удзеам артыстаў тэатра імя ЛКСМБ.

Для маленічкі наведвальнікаў у парку асталявана спецыяльная пляцоўка, якой загадвае Аляксандра Патапава. Кожны дзень яна прыходзіць ка двум гадзінам і з'явіцца сваімі наведвальнікамі да вечаў. У распрадэжні дзіцячых — розныя казкі і забавы. Патапава чытае дзецям казкі, аповядалі дзіцячых пісьменнікаў, матэрыялы з пісьмерскіх газет і часопісаў, праводзіць заняткі па маляванню, лепцы з пластыліну.

Для дзяцей школьнага ўзросту адбыўся канцэрт калектываў мастацкай самадзейнасці Дома піянераў, паказана п'еса «Праглы Чытальнік», праводзіцца масавы гульні, атрацыёны. Цікавымі былі дзіцячы раліны і гонар Дня перамогі, вялікае гульні ў Дзень абароны дзяцей. Была арганізавана сустрачка дзяцей з Героем Савецкага Саюза — абаронцам Брэсцкай крэпасці Пятром Міхайлавічам Гаўрылавым.

Сярод удзеам праводзіцца конкурс на лешага чытальніка-дзікамагара, на лепшых малюнак. Арганізавана выстаўка дзіцячых малюнкаў, лепкі, вышыўкі.

Клапатлівыя і старанныя людзі працуюць у Брэсцкім парку культуры і адпачынку.

Сезон у парку палюваціць ка канцу. Накоплены значны вопыт, дастойны пераёмання.

А. КЛИМОВИЧ
На здымку: помнік-манумент воінам Савецкай Арміі ў Брэсцкім парку.

Жыццё і мастацтва

Выстаўка савецкіх мастакоў, адкрытая ў Мінску, з'яўляецца яркім доказам небы-вадага росквіту выяўленчага мастацтва ў нашай краіне.

Перад намі звыш 4000 твораў жывапісу, скульптуры, графікі. Рознай манера пісма, спеасаблівае вырашэнне пастаўленых тэм — усё гэта робіць выстаўку цікавай і разнастайнай.

Рамантычны барачызм за Савецкую ўладу ў часах грамадзянскай вайны вее ад пакоен Е. Майсеевіч «Першая конная», А. Ашманчука «Далёныя загалы». Аб пераможцы нашай шчыльна з'яўляецца ў нашай краіне гаворыць краіна А. Манастырская «Чучо і сёння». Суровыя гады Вялікай Айчыннай вайны знайшлі сваё адлюстраванне ў творах А. Канстанціонаўскага «Родная зямля», Н. Чабакова «Маладагвардзейцы», В. Волкава «Мінік 3 ліпеня 1944 г.» і ў многіх іншых.

Многа ўвагі аддалі мастаку паказу працоўных будняў савецкіх людзей, паказу духоўнага харства чалавека працы. Большасць твораў вылучаецца глыбокім аналі-

зам жыццёвых з'яў, смеласцю рашэнняў, сапраўднай чалавечасцю.

Асаблівай адзнакі патрабуюць работы, у якіх выводзіцца вобраз заснавальніка Савецкай дзяржавы У. І. Леніна. Гэтай тэме прывісцілі свае творы С. Гусцін, А. Шыбюль, Л. Кербель, П. Сабсай.

Разам з твораі мастакоў іншых саюзна-рэспублік выстаўка шырока прадстаўляе беларускіе выяўленчае мастацтва. Мы па праву ганарымся, што імямі беларускіх мастакоў у скульптурна-графічнай частцы выстаўкі з'яўляюцца імяны В. Волкава, Я. Зайнава, З. Азгура, А. Глебава і іншых шырока вядомых не толькі ў рэспубліцы, а і далёка за яе межамі. Іх творы завязвалі сапраўдную любоў народа.

Выстаўка — вялікая падзея ў культурным жыцці рэспублікі. Яна дае шырокую магчымасць працоўным пазнаёміцца з лепшымі твораі савецкіх мастакоў і скульптараў. Мы рады, што можна зрабіць гэта не пасрэдна ў сваім музеі і ў сваёй сталіцы.

Ж. МАЛІШОШКА,
студэнт аддзялення журналістыкі БДУ імя В. І. Леніна.

У рэпертуар мастацкай самадзейнасці

Небяспечная спадарожніца

Мікола АЛТУХОВ

СЦЭНІЧНЫ ЖАРТ

Паводле аповядання Алены Васілевіч «Клава са Старажоўкі».

ДЗЕКУЧЫЯ АСОБЫ:

Клава — маладая жанчына. Першы пасажыр — паўжылы, лагодны чалавек. Другі пасажыр — студэнт. Трэці пасажыр — суровы, неразгаворлівы. Праваднік. Купіць спальнага вагона. Калі століка сядзець Першы і Другі пасажыры, абмякча пазіруюць ў акно. На верхняй лаўцы ляжыць Трэці пасажыр і курчы, ні на кога не звяртаючы ўвагі.

Першы пасажыр. Гэты лёс у нас, камандзірачых: ніхто цябе не праводзіць, ніхто не сустракае...

Другі пасажыр. А я на канікулы...

Мяне сустрачунь...

Першы пасажыр. Гэтка... У белай сукенцы?

Другі пасажыр. А вы адкуль ведаеце?

Першы пасажыр. Сам студэнтам быў. Сустракалі...

Другі пасажыр. А потым?

Першы пасажыр. А цяпер, калі папярэдзю тэлеграмай, сустракаюць утраці.

Другі пасажыр. Жартуеце... Вы не падобны на гэткага «спрышоў» — убачыў — перамог.

Першы пасажыр. Вы думалі — тры жанчыны? (Звантэжыцца, паглядзеў ў люстэрака). Наўжо я падобны на дон-жуана? Крый божа!

Другі пасажыр. Імяна, што не.

Першы пасажыр. Вы напярвае зразумелі мяне. Я сказаў, што раней сустракала адна, а цяпер утраці, гэта значыць — мая жонка і двое дзяцей, Наташка і Міхасяк.

Другі пасажыр. Даруйце. (Абод-ва смяюцца). А я еду ў вяску, да сваякоў нявесты. Баюся, што не спадбаваю.

Першы пасажыр. Ей?

Другі пасажыр. А ёй?

Першы пасажыр. Мы ўжо аб усім дамовіліся, а потым... яна сама пісала, што я... ёй... адным словам...

Першы пасажыр. Яна сказала. Ведаеце, малады чалавек, і жанаты ўжо маляжэнкам. Іныя жучы, што шлоб педварэцца ў пекла. Не слухайце нікога: жаніцеся. Вас будзе двое. Усё ж веселье.

Трэці пасажыр (зверху). Грошы ваша жонка любіць?

Першы пасажыр. Ад тых, якія я прыношу, не адмаўляецца.

Трэці пасажыр. А звыш зарплату не патрабуе?

Першы пасажыр. Дзіўна... Яна ведае, колькі я зарабляю.

Трэці пасажыр. Мая таксама ведала, але... Ненажэрная істота — жанчына!

Першы пасажыр. Пасеромісціць Хлопчэ жаніцца сабраўся, а вы гэткую агітцыю разводзіце.

Другі пасажыр. Вы пакінулі жонку?

Трэці пасажыр. Не. Яна мяне пакінула.

Другі пасажыр. Скажыце, калі ласка. Вы яе кахалі?

Трэці пасажыр. Мабыць...

Другі пасажыр. А што ж здарылася?

Трэці пасажыр. Раскажу, калі прыедзе. А то напалохаю яшчэ вас. Соі прапазе.

Поезд краўдзецца. За акном замігцелі будыні і дрэвы. Адчыняюцца дзверы. На парозе Клава з некалькімі чамаданамі і

пакункамі. Першы і Другі пасажыры кідаюцца ёй дапамагчы.

Трэці пасажыр. Гм... Нібы з часопіса мов выпрыснула. Паца, відзець (Абод-рачываецца і закурывае).

Клава (села). Змарылася... (Паглядзеў сваё білет). Верхняя лаўка... Не магл даць жанчыне ніякае месца. (Крычыць). Праваднік!

Праваднік (уваходзіць). Слухаю вас.

Клава. Дайце, калі ласка, ніякае месца.

Праваднік. Няма, грамадзянчка, (Выходзіць).

Першы пасажыр. Я мог бы вам уступіць...

Клава. Вы вельмі нейкі такі... Я буду баіцца спаць... ішчэ лаўка ўломіцца...

Другі пасажыр. А вы не вельмі ветліва.

Клава. Аг, нека дзедем. Вечаў я еду наверх. Карты ёсьць?

Першы пасажыр. Нашай рэспублікі? Заряд дастану.

Клава. Глуштва — геаграфічна! Ігравыя. У «дурня» перакінуцца...

Першы пасажыр. Нажаль...

Другі пасажыр. Няма.

Клава. З вамі ад нуды скінеце. Што гэта за дарога без «дурня»?

Першы пасажыр. Магу вам параіць цікавую кніжку...

Клава. Над кніжкыя я засынаю праз дзесяць хвілін. Болей не вытрымліваю.

Трэці пасажыр (зверху). Бедын муж!

Клава. Чый?

Трэці пасажыр. Ваш.

Клава. У мяне няма мужа. (Мяняючы тэму). Вы ішчэ не елі?

Другі пасажыр. Мы толькі што селі.

Клава. Ну і што? Гэтак, пакуль дабярэмся да месца, ад нас адны шкільцы застануцца. Не ведаю, як у каго, а ў мяне ў дарозе апетат — дзякуй богу! Дзецья я ездзіла ў Сочы, а раней — у Сухумі... Вось дзе жышце ў Сухумі і сабе купіла яшчэ чатыры пары басажокак... Кофты... (Пачынае есці). Тры чамаданы ўсёго навазда.

Першы пасажыр. Ваш муж добра зарабляе?

Клава (падрэзана). Я ж сказала: у мяне няма мужа. Мама ў мяне дома...

Яна аб усім капоціцца. Яна ў мяне добрая... І дзеці мае не мяне, а яе завучы мамай. Баюся толькі — што я буду рабіць, як яна, не дай божа, памр? Яна ўжо немаляда я і здароўе слабаваце... (Першаю пасажыру). Вы падзеце ў Кіславодск?

Першы пасажыр. У Кіславодск? Навошта?

Клава. Адразу відзець, што вы нічога не разумееце. У Кіславодск усё ездаць пуховыя хусткі купляць. На хусткаж можна добра зарабіць...

Другі пасажыр (раздражэна). Зайздросныя веда — няма чаго сказаць!

Клава. А ў Гагра — кофты вольны мне — паўтары сотні. А ў Мінску я спаробіць такую ж за чатырыста аддзала...

Першы пасажыр. Скажыце, Клава, а дзе вы працуеце?

Клава. Я? Нідзе. Пакінула па ўласнаму жаданню.

Другі пасажыр. А працавалі дзе?

Клава. На бісквітнай фабрыцы. Ну іх з гэтымі вечнымі планаі! Абрыва! Чаму ў мяне павінна балець галава, што фабрыка не выконвае квартальны план? Началяству патрабен гэты план — няхай

іно і стараецца — выконвае, перавыконвае...

Першы пасажыр. А хіба план — справа аднаго надбалства? Выкананне плана, напэўна, адбалства і на вашым заробку, ды і на зарплате іншых рабочых.

Клава. Яшчэ які Сядзі за гэтай машынкай, як прыклад, калі план... А я волю люблю! Вось і цяпер: колькі хачу, столькі і сілю. Чатыры месцы ў брата гасцывала. Ён яшчэ халасты, каля яго ішчэ можна пажыцца...

Другі пасажыр. Не, я болей не магу! Калі я паслухаю не ішчэ хліб б ішчэ хвілін, я зневажаў усёя жончын рол! А ў мяне нявеста. Я ўцякаю, таварышці... (Схавішы сваё чамаданчык, выходзіць).

Клава. Вар'іт!

Трэці пасажыр. Ажніцца — звар'яеце...

Клава. Не звар'яеце, калі добра трымаць у руках.

Першы пасажыр. Прабачце, а сям'я ў вас вялікая?

Клава. Маці, двое дзяцей, бацька стары ды брат школьнік...

Першы пасажыр. Сям'я нічога... І хто ж у вас зарабляе?

Клава. Вацька працуе... вочыкам у чайняй...

Першы пасажыр. А муж дзе?

Клава (замялася). Муж? Сядзіць. Тры гадзі ўжо...

Першы пасажыр. І за што?

Клава (развая рукамі). Растрата...

Першы пасажыр. Загадваў скла-дзі?

Клава. Складам. Групавую справу ім прышлі. Ды і растраты той болей — няма аб чым таварыш! Двайцаць п'яць тысяч.

Падумаеш, вялікі грошы...